

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 18/2015

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Jon Olav Holvik

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning

Beslutningsdato: 18. april 2016

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Marianne Abeler
Claus Brynildsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge. Saksomkostninger i anledning klagen dekkes i sin helhet.

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

Skadelidte tjenestegjorde i [redacted] i [redacted] kontingenter, i tidsrommene [redacted]. Skadelidte var del av en [redacted] hvor hans oppgaver bestod av å være hjelpekokk, samt minerydding og lettere bygnings/ingeniørarbeid under den første kontingenten.

Skadelidte er oppvokst på [redacted] før han i 12 års alderen flyttet med sine foreldre og fire brødre til [redacted], hvor skadelidte fortsatt bor i sitt barndomshjem. Det fremgår av psykolog Rimaus erklæring at skadelidte opplevde mye bråk i hjemmet grunnet familiære årsaker, samt at skadelidte hadde et høyt aktiveringsnivå med forskjellige jobber fra tidlig alder. Skadelidte selv fremhever likevel at barndommen var en fin periode i hans liv. Det fremgår ikke at skadelidte hadde skader av fysisk eller psykisk art før den aktuelle tjenesten i [redacted].

Etter tjenesten hevder skadelidte at han har fått søvnproblemer i form av at han aldri får nok søvn, med den følge at han bestandig er trøtt. Skadelidte hevder videre at han etter tjenesten hadde et forhøyet alkoholmisbruk de første 1-2 årene, inntil han fikk familie. Skadelidte begynte å jobbe i [redacted] rett etter tjenesten, hvor han arbeidet i ca. ett år før han begynte i [redacted] hvor han var ansatt i 8 år, før han de neste 15 årene drev [redacted] og senere [redacted]. Skadelidtes arbeidsevne bortfalt gradvis i etterkant av et samlivsbrudd i [redacted], hvor skadelidte gikk inn i en psykotisk tilstand som varte i 5 måneder. Med unntak av ett tilfelle i [redacted] hvor skadelidte oppsøkte refleksolog i forbindelse med en langvarig skulderskade og hvor det samtidig fremkommer at skadelidte er deprimert, er det ingen nedtegnelser om psykiske plager før [redacted].

Det er innhentet en spesialisterklæring fra psykolog dr. Jan Rimau datert 16. desember 2013. Han konkluderer med at skadelidte har diagnosen F31.6 Bipolar affektiv lidelse, blandingstilstand, men at det er mindre enn 50 % sannsynlig at skadelidtes FN-tjeneste har virket utløsende for den bipolare lidelsen som ble diagnostisert i 2010. Psykolog Rimau har også vurdert om skadelidte har andre psykiske belastningsskader i form av F43.1 PTSD, F32 Depressiv lidelse, F33 Tilbakevendende depresjon og F34 kronisk affektiv tilstand. Den sakkyndige finner ikke holdepunkter for at skadelidte er rammet av noen av disse lidelsene.

I tillegg er det for NAV innhentet erklæring ved psykiater Bjørn Brekke i 2012 og i 2014. I hans erklæring datert 27. februar 2014 har han kommet frem til at skadelidtes belastninger relatert til tjenesten, har vært en så viktig faktor at dette har bidratt til hans senere sykелighet, og at komorbiditet/samsykелighet har vært årsaken til hans varige uføretilstand. NAV har innvilget skadelidte 100 % uførepensjon med yrkesskadefordeler basert på Brekkes erklæringer.

I etterkant av dette er det innhentet en tilleggserklæring fra dr. Rimau, datert 8. april 2014. I tilleggserklæringen opprettholder dr. Rimau sine tidligere konklusjoner.

SPK har i vedtak av 17. juni 2014 gitt skadelidte avslag på både billighetserstatning etter forskrift nr. 1563 av 12.02.2004 om billighetserstatning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner mv. og etter forskrift 22.12.2009 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i

internasjonale operasjoner. SPK mener det ikke er sannsynliggjort at skadelidtes aktuelle psykiske plager står i årsakssammenheng med hans FN-tjeneste.

Skadelidtes advokat har på vegne av skadelidte påklaget vedtaket i brev av 1. august 2014. SPK har ikke funnet grunn til å omgjøre sitt vedtak, og saken er sendt frem for klagebehandling.

Skadelidtes og hans advokat møtte for Klagenemnda. En representant for SPK var også tilstede.

2. Klagenemndas vurdering

Den særskilte kompensasjonsordningen

Rett på ytelse etter kompensasjonsforskriften forutsetter at man er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon, og at den psykiske belastningsskaden har medført varig ervervsmessig uførhet, jf. forskriften § 3 første ledd.

Nemnda finner grunn til innledningsvis å bemerke at det ikke betviles at skadelidte sliter psykisk. For at man skal ha krav på erstatning etter forskriften må likevel de psykiske plagene ha oppstått som en følge av tjenesten i internasjonal operasjon. Det er ikke et krav til bestemte psykiatriske diagnoser som f. eks PTSD. Det er tilstrekkelig å sannsynliggjøre at det er oppstått en psykisk belastningsskade som følge av tjenesten. Det er skadelidte som må sannsynliggjøre at han er påført en erstatningsmessig skade.

De nærmere krav til årsakssammenheng utledes av den alminnelige erstatningsrett. Erstatningsretten bygger på betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil tjenesten være årsak til den psykiske belastningsskaden skadelidte lider av, dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden.

Kravene til bevis for å konstatere årsakssammenheng er lempeligere etter kompensasjonsordningen tilsvarende erstatningskrav på 35 G, jf. Forsvarsdepartementets tolkningsnotat av 22. november 2010, hvor det heter «*Da de fleste kravene under kompensasjonsordningen ligger langt tilbake i tid, skal beviskravet praktiseres lempeligere enn etter et krav under det alminnelige erstatningsmessige grunnlag*». Det er klager som bærer bevisbyrden for at han er påført en skade som faller inn under dekningsfeltet for kompensasjonsforskriften.

Skadelidte har en diagnostisert bipolar lidelse. En bipolar lidelse er ikke å anse som en psykisk belastningsskade i seg selv. Spørsmålet blir således om skadelidtes genetiske disposisjon for utvikling av bipolar lidelse, kan ha blitt utløst som følge av hendelser under tjenesten. Det blir videre spørsmål om skadelidte har andre, underliggende psykiske sykdommer som følge av tjenesten, som har bidratt til at skadelidte pr i dag er ufør enten ved at de har forverret hans bipolare lidelse eller at de opptrer som selvstendige lidelser.

Det er innhentet en spesialisterklæring fra psykolog Jan Rimau. Erklæringen er utarbeidet i samsvar med det særskilte mandatet fra Forsvarsdepartementet. Dr. Rimau finner at skadelidte har diagnosen F31.6 Bipolar affektiv lidelse, blandingstilstand. Hans vurdering er at det er mindre enn 50 % sannsynlig at skadelidtes FN-tjeneste har virket utløsende for den bipolare lidelsen som ble diagnostisert i 2010, snaue 30 år etter at skadelidte var i tjeneste.

Med hensyn til spørsmålet om eventuell årsakssammenheng mellom skadelidtes aktuelle psykiske plager og FN-tjenesten, finner psykolog Rimau at det ikke foreligger

årsakssammenheng. Han finner det sannsynlig at skadelidte uavhengig FN-tjenesten ville ha utviklet den invalidiserende bipolare affektive lidelsen. Psykolog Rimau har også vurdert om skadelidte har andre psykiske belastningsskader i form av F43.1 PTSD, F32 Depressiv lidelse, F33 Tilbakevendende depresjon og F34 kronisk affektiv tilstand. Den sakkyndige finner ikke holdepunkter for at skadelidte innehar noen av disse lidelsene. Han har i den forbindelse også innhentet komparentopplysninger fra skadelidtes familie. De understøtter at skadelidte alene lider av en bipolar lidelse og at det ikke er forhold som knytter hans tilstand til tjenesten. I tilleggserklæring avgitt 8. april 2014, basert på spørsmål fra skadelidte, uttaler den sakkyndige at *"Det er konsensus i faglige kretser, om at årsaken til bipolar lidelse ikke er ytre omstendigheter, situasjoner eller påkjenninger. I stedet antas det at det er genetiske årsaker."*

I forbindelse med krav om uførestønad, innhentet NAV en erklæring fra psykiater Brekke i januar 2012 og i februar 2014. Erklæringene er en del av det samlede bevisbidet nemnda skal vurdere. Nemnda finner grunn til å presisere at den ikke er bundet av verken erklæringer eller vedtak utarbeidet for eller av folketrygden.

Brekke konkluderer i erklæringen fra 2012 med at skadelidts bortfall av arbeidsevne henger sammen med gjennombrudd av alvorlig bipolar lidelse i tid sammenfallende med samlivsbrudd. I forbindelse med vurdering av om det foreligger yrkesskade, ble det innhentet en ny erklæring fra psykiater Brekke i februar 2014. Han presiserer her at han ikke vurderte eventuelle skadevirkninger relatert til [REDAKTERT] oppholdet i erklæringen fra 2012, med bakgrunn i at dette ikke hadde relevans for spørsmålet om rett til uførestønad. Annerledes stiller det seg ved vurdering av retten til yrkesskade. I erklæringen fra 2014 konkluderer Brekke under tvil med at *"det er mer enn 50% sannsynlighetsovervekt for at pasientens belastninger relatert til tjenesten i [REDAKTERT] har vært en så viktig faktor at dette har bidratt til hans senere sykelighet, og at komorbiditet/ samsykkelighet har vært årsaken til hans varige uførhet"*.

Brekkes konklusjon baserer seg på at skadelidte har en diagnostisert PTSD-lidelse, og at denne har hatt betydning for utvikling av hans bipolare lidelse, eventuelt også om PTSD-lidelsen kan ha hatt betydning for alvorlighetsgraden. Brekke har dog ikke gjennomført tester for å se om det rent faktisk foreligger en PTSD-lidelse. Han har basert sin vurdering på det faktum at skadelidte har vært i [REDAKTERT], at han har beskrevet hendelser der og at han ved undersøkelsen i 2014 beskriver symptomer som kan relateres til utvikling av psykiske belastningsskader. Erklæringen bygger på skadelidtes egen beskrivelse av plager sammenholdt med generelle betraktning basert på litteratursøk om PTSD og bipolar lidelse. Erklæringen har etter nemndas syn åpenbare svakheter, som medfører at den har begrenset bevisverdi. Den sakkyndige Rimau har på sin side foretatt en grundig vurdering av skadelidtes symptomer og lidelse og har konkludert med at det ikke foreligger noen underliggende psykisk belastningslidelse. Skadelidte lider alene av en bipolar lidelse, som hadde sitt gjennombrudd snaue 30 år etter tjenesten.

Brekkes erklæring er forelagt den sakkyndige Rimau, som fastholder sin konklusjon i en tilleggserklæring avgitt i i april 2014.

Ut fra det samlede bevisbilde, finner nemnda ikke holdepunkter for at skadelidte er påført en psykisk belastningslidelse som følge av tjenesten i [REDAKTERT]. Han er dermed ikke berettiget til kompensasjon under ordningen.

Billighetserstatning

Skadelidte har også anført at han har krav på kompensasjon etter forskrift om billighetserstatning. For å ha krav på kompensasjon etter forskrift 2004-12-02 om billighetserstatning, er det et grunnvilkår i § 3 at skadelidte må være påført en psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøringen, og at skaden har medført en varig medisinsk invaliditet på 15 % eller mer. Nemnda bemerker at det i praksis har vært tilstrekkelig med en legeerklæring for å dokumentere grunnlag for billighetserstatning.

Bakgrunnen for det lempeligere beviskravet knyttet til billighetserstatningsordningen, begrunnes i et ønske om en forenklet og effektiv behandling av slike krav. Ordningen innebærer imidlertid ikke at man skal se bort fra faktiske opplysninger eller spesialisterklæringer dersom slike faktisk er utarbeidet, eller det under saksbehandlingen har vært påkrevet å innhente slik informasjon. Nemnda har tidligere uttalt om dette:

«Når det i aktuelle sak foreligger en mer omfattende erklæring, samt komplette medisinske journaler som gir mer inngående informasjon om skadelidtes sykdomsbilde, må denne informasjonen og dokumentasjonen danne grunnlag for nemndas vurdering og konklusjon. Skadelidte skal selv bidra til opplysning av sin sak gjennom fremleggelse av tilgjengelig informasjon om sin helsetilstand. Det er derimot ikke påkrevet at han på eget initiativ skal måtte sette i gang en fullstendig utredning hos spesialist. Når derimot slik informasjon rent faktisk foreligger, er det åpenbart at denne må fremlegges og vil tillegges vekt ved vurderingen av om den skadelidte er berettiget til kompensasjon. Skadelidte kan ikke høres med at man skal se bort fra informasjon som rent faktisk dokumenterer at han ikke er berettiget til kompensasjon verken under kompensasjonsforskriften eller under billighetsforskriften».

En bipolar lidelse er ikke å anse som en psykisk belastningsskade og den har under enhver omstendighet sin årsak i forhold som ikke skyldes tjenesten i [REDACTED]. Skadelidte har derfor, ut fra den foreliggende dokumentasjonen i saken, ikke krav på billighetserstatning.

SPKs vedtak blir etter dette å stadfeste. Klagen tas ikke til følge verken hva gjelder krav etter den særskilte kompensasjonsordningen eller under billighetserstatningsordningen.

For klageomgangen er det fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand stort kr. 31 187,50 inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 12 timer og 30 minutter. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 11, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Salærkravet dekkes i sin helhet.

I tillegg er det fremmet krav om dekning av reiseutgifter for skadelidte med til sammen kr. 2306,-. Reiseregningen fra skadelidte inkluderer krav om dekning av lunsj med kr. 178,-. Etter nemndas syn er det ikke hjemmel for å dekke lunsj i forbindelse med fremmøte. Det gjøres derfor fratrukk for utgifter til lunsj. Skadelidtes reiseutgifter dekkes etter dette med kr. 2128,-.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge. SPKs vedtak stadfestes.

Vedrørende saksomkostninger for klageomgangen skal SPK utbetale kr. 31 187,50 inkl. mva. I tillegg kommer dekning av skadelidtes reiseutgifter med kr. 2128,-.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 19. mai 2016

Anne Stine Mollestad
leder av klagenemnda